

Belinda Bauer

Wat dood is

Vertaald uit het Engels door Valérie Janssen

A.W. Bruna Uitgevers

1

Doodgaan is niet zo gemakkelijk als het er in de film uitziet.

In de film slaapt een auto op ijs. Hij tolt over de weg, wankelt op de rand van het klif.

Hij valt; hij tuimelt omlaag; de portieren laten los; hij kreukt en buitelt, kreukt en buitelt – en belandt vervolgens met een klap tegen een boom waar hij met de wielen naar boven als een rokende schildpad blijft liggen. Andere automobilisten komen met piepende remmen tot stilstand, laten hun portier wagenwijd openstaan en rennen naar de afgrond om vol afschuw toe te kijken, terwijl de auto...

De auto ligt daar roerloos op zijn kop en biedt een dramatische aanblik. (houdt even stil omwille van het dramatische effect).

En vat dan vlam.

De toeschouwers doen een stap naar achteren, ze schermen hun gezicht af, ze draaien zich om.

In de film hoeft het niet eens gezegd te worden.

In de film is de bestuurder dood.

Ik herinner me niet veel meer, maar ik herinner me nog wel dat *The Piña Colada Song* op de radio was. Je kent het vast wel. Over pina colada en door de regen worden overvallen.

Ik vind het een verschrikkelijk lied; heb dat altijd al gevonden.

Ik vraag me af of ik de politie eerlijk zal vertellen wat er is gebeurd. Zodra ik dat kan. Zal ik hun durven vertellen dat ik een andere zender opzocht toen ik op dat ijs belandde? Vanwege dat lied. Zullen ze het grappig vinden? Of zullen ze hun hoofd schudden en me beschuldigen van roekeloos rijgedrag?

Eerlijk gezegd zouden beide opties een opluchting zijn.

Ik was op weg naar Cardiff om Lexi op te halen. Ze was ergens naartoe geweest; ik weet niet meer waar naartoe – een schoolreisje

misschien? – maar ik weet nog wel dat ik er heel erg naar uitkeek om haar weer te zien. Ze nam vaak de trein naar huis met haar vriendinnen, maar die keer was het weer omgeslagen en reden de treinen niet. Ijs op de rails of zoiets, je kent die smoezen wel die spoorwegbedrijven aanvoeren voor hun slechte betrouwbaarheid. Toen ik zo oud was als Lexi kon je je horloge gelijkzetten op de treintijden; tegenwoordig kun je er zelfs je kalender niet met zekerheid op gelijkzetten.

Waar was ik?

O ja, ik reed op de A470 langs de oude steenberggen die hoog boven me uittorenden en de grond die steil afliep naar de valleien onder me. Tegenwoordig is het een en al gras en bomen, natuurlijk vanwege de beplanting door de oude steenkolenraad, maar de meeste waren vroeger gewoon steenberggen, ook al zeiden we allemaal dat het echte berggen waren. Echte berggen veranderen echter niet in zwarte pap en begraven geen kleine kinderen onder hun gruis, wat deze ene al die jaren geleden wel had gedaan. Dat herinner ik me namelijk nog wel en ik herinner me ook dat kleine jongetje van Williams met dat loensende oog. De ene week was hij nog bij de rugbytraining, maar de week daarop niet en de week daarop ook niet, en nooit meer. Andere herinneringen zijn echter fragmentarisch of zelfs helemaal verdwenen.

Ik weet nog wel dat ik dacht: oeps, dat heb je mooi niet zien aankomen, Sam! En dat ik daarna tegen de vangrail klapte en me afvroeg welke leugen ik Alice zou moeten vertellen om de deuk in de Focus te verklaren. We hadden hem pas een halfjaar en ze roept altijd dat ik te hard rijd. Voordat ik zelfs maar een goede leugen kon bedenken, sprong de auto min of meer de lucht in en opeens bevond ik me aan de verkeerde kant van de vangrail met alleen nog een zeventig meter diepe val tussen mij en de rivier de Taff.

De val bestond uit vier delen.

De auto klapte met de neus op de grond en de voorruit werd met een geluid als van een enorme kever die wordt geplet, verbrijzeld tot een stuk kantwerk.

Daarna volgde een stilte waarin de auto en ik als een vrolijke leeuwerik door de lucht vlogen.

Toen raakte de auto weer iets, een en al krakend metaal, en het gras maar een paar centimeter bij mijn neus vandaan. Ik probeerde mijn

gezicht weg te draaien, maar ik had er geen macht over, en ik zag vochtige plukjes groen en kristallen van achtergebleven ijs, groot en glinsterend als dinerborden.

Daarop volgde weer een heerlijke stilte waarin ik de doffe sneeuw-lucht in slow motion voorbij zag komen en me afvroeg wie Lexi nu zou ophalen. We hebben alleen die ene auto. Misschien kon ze een nachtje bij Debbie slapen, dat is een lief meisje.

Toen de auto opnieuw een doel trof, beet ik op mijn wang en proefde ik de ijzeren smaak van bloed in mijn keel. Het portier werd losgeslagen en ik zag mijn rechterarm langs de opening zwaaien toen we weer omhoog stuiterden; ik en de auto die we samen hadden gekocht bij Evans Halshaw in Merthyr. Het was een voormalig proefritmodel, dus we kregen tweeduizend pond korting, maar hij rook nog nieuw en dat is het belangrijkste, zei Alice.

Ze zal wel ontzettend boos op me worden.

Ik herinner me niet dat ik nog een vierde keer omlaag ben gestuiterd, maar neem aan dat dit wel moet zijn gebeurd, anders was ik niet hier; dan was ik nu de allereerste Ford Focus-chauffeur in de ruimte.

Het zou typisch iets voor mij zijn om me zelfs dat dan niet meer te herinneren.

Het verkeer had vaart geminderd tot het nog maar met een slakken-gang vooruit kroop en de achttienjarige Patrick Fort zag verderop op de weg blauwe zwaailichten.

‘Een ongeluk,’ zei zijn moeder.

Patrick gaf geen antwoord op zinloze opmerkingen. Ze hadden toch zeker allebei ogen in hun hoofd?

Hij zuchtte en wenste dat hij op de fiets was. Dan had je geen last van verkeersopstoppen. Zijn moeder had er echter op gestaan om met de auto te gaan – ook al had Patrick een hekel aan autorijden – omdat hij zijn beste kleren aanhad voor het gesprek. Hij droeg het enige overhemd met kraag dat hij bezat, de grijze flanellen broek waarvan zijn bovenbenen altijd jeukten en de schoenen die geen sportschoenen waren.

‘Ik hoop dat er niemand gewond is geraakt,’ zei ze. ‘Waarschijnlijk uitgedegleden op het ijs in de bocht.’

Patrick zei weer niets. Zijn moeder deed dat vaak, overtoollig geluid voortbrengen ter eigen lering en vermaak, alsof ze aan zichzelf wilde bewijzen dat ze niet doof was.

Ze kropen langzaam vooruit in de richting van een ongeduldig kijkende politieman in een fluorescerend hesje, die de langsrijdende auto's met een zwaaiende arm naar de vrije rijbaan dirigeerde.

Nu konden ze de plek zien waar de auto over de rand was gegaan. De doffe, zilverkleurige vangrail was opgerekt tot een grote lus alsof hij had geprobeerd de auto zo lang mogelijk vast te houden, maar hem uiteindelijk met een verslagen zucht had moeten laten gaan. Een groepje brandweermannen stond over de rand van de afgrond naar beneden te kijken; Patrick nam maar aan dat ze daar door hun opleiding in elk geval wel de juiste kwalificaties voor hadden.

'Och, hemeltje,' mompelde Sarah Fort. 'Die arme mensen.'

De auto voor hen was stil blijven staan en Patrick zag dat alle ingezetenen hun hoofd naar links uitstrekten.

Ramptoeristen. Gretig om een glimp op te vangen van de dood.

De politieman schreeuwde iets tegen hen en wapperde wild met zijn arm om hen aan te sporen om verder te rijden.

Voordat zijn moeders auto weer in beweging kon komen, had Patrick zijn portier opengedaan en stapte hij naar buiten, het asfalt op. 'Patrick!'

Hij lette niet op haar. De lucht buiten de auto was verkwikkend en de helling boven hem leek plotseling veel echter, een dreigende bult massieve materie, bedekt met een roodgeel tapijt van dood wintergras. Hij liep naar de brandweermensen toe.

'Patrick!'

Patrick leunde tegen de restanten van wat eens een vangrail was geweest en tuurde in de vallei onder hem. Daar lag een auto met de wielen omhoog in stervenshouding tegen een groepje bomen vlak bij de oever van de rivier. Een spoor van brokstukken markeerde de route die hij vanaf de weg had gevolgd: een portier, een tijdschrift, een stuk verwrongen sierstrip. De radio in de gecrashte auto stond nog aan en Patrick hoorde een nummer blikkend langs de wand van de afgrond naar boven zweven. *In Dreams* van Roy Orbison, 1963. Patrick had niets met muziek, maar vergat nooit de datum waarop iets was uitgebracht.

‘Wat is er gebeurd?’ zei hij.

De dichtstbijzijnde brandweerman draaide zich met een sjekkie tussen zijn lippen naar hem om. ‘Wie ben jij?’

‘Zit er nog iemand in?’ zei Patrick.

‘Misschien. Ga terug naar je eigen auto.’

‘Zijn ze dood?’

‘Wat denk je zelf?’

‘Dat kan ik vanaf hier niet zien,’ zei Patrick schouderophalend. ‘Jij wel?’

‘Luister, bijdehandje, maak dat je wegkomt. We zijn aan het werk.’

Patrick keek fronsend naar zijn hand. ‘Je staat te roken en naar een auto te kijken.’

‘Rot toch op naar huis!’

‘Het is nergens voor nodig om zo grof te worden.’

‘Flikker op.’

‘Patrick!’ Zijn moeder dook naast hem op, pakte hem vast bij zijn elleboog en zei tegen de brandweerman dat het haar speet, ook al kon ze onmogelijk weten waarvoor.

Patrick keek nog een laatste keer naar beneden. Er bewoog helemaal niets. Hij vroeg zich af hoe het binnen in de auto zou zijn; roerloos, verwrongen en bloederig, en gevuld met Roy Orbison, die steeds hoger klonk, als engelen die werden gemarteld.

Hij schudde zijn moeders hand van zijn arm en toen zei ze ook tegen hem dat het haar speet. Ze had altijd overal spijt van.

Ze stapten weer in de auto en zijn moeder reed verder, maar wel veel langzamer.

2

Tracy Evans had verwacht dat ze op de neurologische afdeling van het academisch medisch centrum in Cardiff heel veel tijd zou hebben om te lezen. Al die rust, al die roerloosheid, al die comateuze patiënten die niet in papieren schaaltes braakten, niet in kartonnen flesjes plasten, niet voortdurend op de assistentieknop drukten waardoor ze zich verdorie een stewardess voelde, maar dan zonder de bijkomende voordelen of het vooruitzicht van een huwelijk met een piloot.

Ze had uitgekeken naar het gebrek aan gedoe en naar *Rose in Bloom*, het derde deel in de serie over Rose Mackenzie. In het eerste deel had Rose Mackenzie het weeshuis verlaten, verlegen, beeldschoon en nog steeds maagd, ondanks verschillende zinnenprikkelende aanvallen op haar deugdzaamheid. In het tweede deel had ze haar geld en haar hart laten stelen door die schoft van een Dander Cole, maar was ze gered van een dreigende ondergang door Raft Ankers, haar lange, donkere, zwijgzame, knappe beschermengel. Raft's mysterieuze, en daardoor ongetwijfeld tragische verleden weerhield hem er natuurlijk van haar meer dan slechts uiterst beleefde aandacht te schenken. Maar Tracy wist allang wat Rose nog niet wist, dat er kolen gloeiden in het diepst van zijn onpeilbare ogen, die wachtten tot ze vol vurige passie konden opblaaien.

Alleen al de titel *Rose in Bloom* hield de belofte in zich van een ware vuurzee van hartstocht en de vierentwintigjarige Tracy had met die belofte in haar achterhoofd gereageerd op de openstaande vacature op de neurologische afdeling in Cardiff. Ze had in gedachten rijen slapende patiënten voor zich gezien, schermen tussen de apparaten, terwijl zij rustig tussen hen door liep – eerder een nachtwaker dan een verpleegkundige – of langzaam bladzijden omsloeg bij het licht van één enkele gele lamp...

De werkelijkheid bleek echter irritant anders te zijn, op allerlei manieren die Tracy zich amper had kunnen voorstellen, laat staan dat zij ze eerder had meegemaakt. Sommige patiënten lagen inderdaad in een diep coma – ogenschijnlijk in slaap, roerloos – maar anderen bevonden zich in enorm uiteenlopende en diverse vormen van vegetatieve toestand. Tracy voerde alle gebruikelijke werkzaamheden van een verpleegkundige uit: infusen en katheters vervangen, sponsbaden geven, medicatie en voeding toedienen en veranderingen in ademhaling of beweging noteren. Daarnaast moest ze ook af en toe crème op hun huid smeren om hem soepel te houden, veiligheidshekken optrekken om het bed van patiënten die woelden en om zich heen sloegen, en doorligplekken voorkomen bij degenen die dat juist niet deden. Ze moest gegrom, gekreun, knipperbewegingen van de ogen en onsamenhangend geschreeuw omzetten in begrijpelijke verzoeken om water of een andere televisiezender. Er moesten luiers worden verschoond en papperige oranje ontlasting moest van billen worden geveegd. Fysiotherapeuten worstelden luidruchtig met stijf wordende ledematen en tot klauwen gekromde handen. Er moesten spalken om benen worden bevestigd en loodzware lichamen in een rolstoel worden getild of op een kanteltafel gehesen waar patiënten dan in hingen alsof ze waren gekruisigd, dat alles in een poging te voorkomen dat ze zich in een misvormde foetushouding oprodren waaruit waarschijnlijk geen terugkeer meer mogelijk was.

Het was in feite een gekkenhuis. Gecombineerd met een – in elk geval voor Tracy – zenuwslopende angst dat de dode ogen van de patiënten haar gadesloegen en hun tijd afwachtten...

Alsof dat allemaal nog niet erg genoeg was, ging het ook nog eens gepaard met de standaard inwijding op de afdeling – een pijnlijke C. difficile-infectie – waardoor Tracy minstens vijf keer per dag dubbelgevouwen boven de wc hing en die haar letterlijk en figuurlijk leegzoog en uitputte. De andere verpleegkundigen noemden het de diff-schijterij en zeiden opbeurend tegen haar dat het de volgende keer minder erg zou zijn. Tracy zwoer te leren van haar fout en meteen op andere banen te gaan solliciteren, voordat die volgende keer ooit kon aanbreken.

In de tussentijd kwam ze erachter dat er goede comapatiënten en slechte comapatiënten waren. Een collega met meer ervaring dan zij,

Jean, had haar dit op zo'n manier verteld dat ze eruit opmaakte dat dergelijke dingen algemeen bekend waren en dat het goed was dat je ermee bekend was, maar dat je er niet openlijk over mocht spreken.

Goede comapatiënten waren rustig. Ze maakten geen lawaai; ze haalden niet naar je uit wanneer je hen probeerde te helpen. Ze kregen geen longontsteking, eisten niet extra veel aandacht op, en trokken hun sonde en infuus niet los. Goede comapatiënten hadden familieleden die beleefd waren en de kamer niet volbouwden met spullen van thuis, en die kleine cadeautjes – in feite steekpenningen – meebrachten voor de verpleegkundigen in de hoop dat zij in de lange uren van hun afwezigheid goed voor hun geliefde familielid zouden zorgen. Er stonden altijd minstens twee dozen bonbons open achter de verpleegkundigenbalie; Tracy vond die met noten het lekkerst. Ze tilde de bovenste lagen altijd al op voordat ze leeg waren om bij de bonbons met een harde vulling te kunnen komen voordat iemand anders daar kans toe zag.

Het was ook algemeen bekend – in elk geval onder de verpleegkundigen – dat goede comapatiënten in hun vorige leven ook een goed mens waren geweest. Ze lagen hier vanwege een door overwerk veroorzaakte beroerte, een auto-ongeluk dat niet hun schuld was of een val van een ladder terwijl ze bezig waren hun burens te helpen met het schoonmaken van de goot of het redden van een kat uit een boom. Goede comapatiënten werden over hun voorhoofd gestreeld en kregen vriendelijke woordjes ingefluisterd die hen aanmoedigden om in mentaal opzicht heelhuids naar de wereld terug te keren.

Slechte comapatiënten jammerden de hele nacht door, of verslikten zich in zelfs de allerdunste pap, of grepen het veiligheidshek om hun bed vast en rammelden eraan als aan de spijlen van een oude kooi. Ze gilden en maaiden met hun armen, en raakten weleens iemand met een vuist of voet. Ze bevuilden zichzelf in hun net vervangen, schone luier – kennelijk gewoon voor de lol – en liepen voortdurend infecties op die de hele nacht door extra verzorging vereisten. Slechte patiënten lagen daar vanwege een drugsoverdosering, te hard rijden en dronken knokpartijen buiten voor de kroeg. Hun familieleden waren veeleisend en wantrouwend. Slechte patiënten werden bejegend met op elkaar geknepen lippen en kregen een bruuske behandeling,

en hun riemen werden 'voor hun eigen bestwil' strak vastgesnoerd.

Van dit onderscheid stond niets zwart op wit en werd niets besproken met artsen of familieleden, maar alle verpleegkundigen waren op de hoogte van het verschil. Toen Jean Tracy de eerste keer rondleidde over de afdeling en ze van bed naar bed liepen, vulde ze Tracy's hoofd met persoonsgegevens die nooit mochten worden herschreven of verwijderd, of zelfs maar geverifieerd op hun waarheidsgehalte.

'Deze arme jongeman was op weg om een verlovingsring voor zijn vriendin te kopen en werd toen door een taxi geraakt. Ik durf te wedden dat de chauffeur zat te bellen,' zei Jean. 'Dat meisje komt hier na haar werk en zit dan alleen maar te huilen. Elke dag, al zeven maanden lang. Het lieve kind zegt dat ze nog steeds met hem wil trouwen. Je hart zou ervan breken.' Ze zuchtte en klonk oprecht, dus knikte Tracy op een manier die, zo hoopte ze, aangaf dat ook haar hart er een beetje van brak, ook al dacht ze bij zichzelf dat als haar (hypothetische) vriendje langer dan een paar weken in coma lag, zij waarschijnlijk haar verlies zou nemen en zou verdergaan, en niet vijftig jaar lang op hem zou blijven wachten om hem in zijn broek te zien schijten.

Jean liep door naar het volgende bed. 'Deze man,' zei ze, terwijl ze de lakens met een bruuske ruk over de borst van een man van middelbare leeftijd optrok, 'is van de brug aan het eind van Queen Street gevallen. Hoogstwaarschijnlijk dronken. Of op de vlucht voor de politie. Hij had daar sowieso niet mogen lopen; het is een spoorbrug, weet je, geen voetgangerspad.'

Dat wist Tracy inderdaad. Ze was er zelf heel wat vrijdag- en zaterdagavonden onderdoor gewankeld van Evolution terug naar het huis dat ze met drie andere meisjes deelde, een wandeling van anderhalve kilometer. Er hingen altijd mensen met spuitbussen over de brugleuning of ze gingen voor de aanrijdende treinen staan die uit het station aan Queen Street vertrokken, in een wedstrijdje om te zien wie het bangst was.

'Deze man is echt een lastpak,' fluisterde Jean over weer een andere patiënt. 'Altijd maar aan het tieren en schreeuwen. Soms in een andere taal, volgens mij heeft hij iets te verbergen.'

Tracy knikte geboeid.

‘Door hem lopen we allemaal rond als een kip zonder kop. Hij kan ook gewelddadig zijn.’

‘Echt?’

‘Nou ja,’ zei Jean schouderophalend, ‘volgens mij bedoelt hij het niet zo, maar hij kan aardig om zich heen meppen. Hij is heel sterk. Hij heeft Angies vinger gebroken.’ Ze knikte in de richting van een knappe, donkerharige verpleegkundige met witte tape om haar linkerhand en keek toen met een serieus gezicht weer naar Tracy.

‘Pas dus goed op.’

‘Dat zal ik zeker doen.’

‘En dan de familieleden,’ zei Jean met een blik die duidelijk maakte dat Tracy daar snel genoeg zelf achter zou komen. ‘Je moet je niet door hen laten koeioneren. Jij bent de deskundige, niet zij. Onthoud dat goed.’

‘Dat zal ik zeker doen,’ zei Tracy ferm en ze liet haar blik over de afdeling glijden. Twee zalen, twaalf bedden: tien met een patiënt erin die dood noch levend was, die een kaartje had gekocht naar het hiernamaals, maar zijn reis op een of andere manier onderbroken had zien worden en die zelfs nu nog met zichzelf overlegde of hij verder moest gaan of niet. Of hij zich moest omdraaien en de weg terug naar huis moest zoeken.